

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XV
Wykaz orzecznictwa	XXV
Wprowadzenie	XXVII
Rozdział I. Zagadnienia wstępne	1
1. Pojęcie wolności słowa, mowy nienawiści, kłamstwa oświęcimskiego	1
1.1. Pojęcie wolności słowa	1
1.2. Pojęcie mowy nienawiści	6
1.3. Pojęcie kłamstwa oświęcimskiego	11
2. Wolność słowa w Konstytucji RP a zasada proporcjonalności	14
2.1. Gwarancja wolności słowa w Konstytucji RP	14
2.2. Zasada proporcjonalności jako przejaw ograniczenia wolności słowa w Konstytucji RP	19
2.3. Rola przepisu art. 13 Konstytucji RP	23
2.4. Podsumowanie	24
3. Europejskie (kontynentalne) i anglosaskie podejście do wolności słowa – rys historyczny odmienności	24
4. Mowa nienawiści w różnych dziedzinach nauk	28
5. Mowa nienawiści jako istotny problem społeczny	30
Rozdział II. Ograniczenia wolności słowa w prawie karnym na przykładzie mowy nienawiści	33
1. Przepisy penalizujące mowę nienawiści w prawie polskim	33
1.1. Uwagi wstępne	33
1.2. Rys historyczny	33
2. Analiza dogmatyczna poszczególnych przepisów penalizujących mowę nienawiści (art. 256, 257, 119 KK)	40
2.1. Analiza dogmatyczna przepisu art. 256 KK	40
2.1.1. Przedmiot ochrony – <i>ratio legis</i> penalizacji	40
2.1.2. Strona przedmiotowa – art. 256 § 1 KK	43
2.1.3. Strona podmiotowa – art. 256 § 1 KK	60
2.1.4. Zagrożenie karą, tryb ścigania, zbieg przepisów – art. 256 § 1 KK	61

2.1.5. Strona przedmiotowa – art. 256 § 2 KK	62
2.1.6. Strona podmiotowa – art. 256 § 2 KK	67
2.1.7. Tak zwany kontratyp z art. 256 § 3 KK	68
2.1.8. Obligatoryjny przypadek przedmiotów – art. 256 § 4 KK ..	70
2.2. Analiza dogmatyczna przepisu art. 257 KK	71
2.2.1. Przedmiot ochrony – <i>ratio legis</i> penalizacji	71
2.2.2. Strona przedmiotowa – art. 257 KK	72
2.2.3. Strona podmiotowa – art. 257 KK	75
2.2.4. Zagrożenie karą, tryb ścigania, zbieg – art. 257 KK	77
2.3. Analiza dogmatyczna przepisu art. 119 § 1 KK	77
2.3.1. Przedmiot ochrony – <i>ratio legis</i> penalizacji	77
2.3.2. Strona przedmiotowa – art. 119 § 1 KK	79
2.3.3. Strona podmiotowa – art. 119 § 1 KK	82
2.3.4. Zagrożenie karą, tryb ścigania, zbieg	83
2.3.5. Ostatnie zmiany legislacyjne – art. 119 KK – relacja do art. 126a i 126b KK	84
3. Poglądy <i>de lege ferenda</i> . Analiza dotychczasowych propozycji nowelizacji przepisów art. 256, 257 i 119 KK – zgłoszone projekty ustaw oraz propozycje nowelizacyjne doktryny	86
3.1. Zgłoszone projekty ustaw	86
3.1.1. Projekt Ruchu Palikota	86
3.1.2. Projekt Sojuszu Lewicy Demokratycznej	90
3.1.3. Projekt Platformy Obywatelskiej	96
3.1.4. Projekt Koalicji Obywatelskiej	97
3.1.5. Ocena projektów nowelizacji Ruchu Palikota, Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Platformy Obywatelskiej oraz Koalicji Obywatelskiej	100
3.2. Propozycje nowelizacyjne doktryny. Za i przeciw przepisom penalizującym mowę nienawiści	106
3.3. Autorska propozycja <i>de lege ferenda</i>	115
Rozdział III. Ograniczenia wolności słowa w prawie karnym na przykładzie kłamstwa oświęcimskiego	121
1. Kłamstwo oświęcimskie jako szczególny rodzaj mowy nienawiści ...	121
2. Rys historyczny przepisów penalizujących kłamstwo oświęcimskie w prawie polskim	122
3. Analiza dogmatyczna przepisów penalizujących kłamstwo oświęcimskie	123
3.1. Przedmiot ochrony – <i>ratio legis</i> penalizacji	123
3.2. Strona przedmiotowa	124
3.3. Strona podmiotowa	129
3.4. Zagrożenie karą, tryb ścigania	130

4. Problematyka tzw. miękkiego kłamstwa oświęcimskiego	131
4.1. „Polskie obozy koncentracyjne” w środkach masowego przekazu	132
4.2. Możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej za „miękkie” kłamstwo oświęcimskie <i>de lege lata</i>	136
4.3. Kazus Rheinische Post a możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności na podstawie art. 133 KK	141
5. Ostatnie zmiany legislacyjne w zakresie wprowadzenia i uchylenia art. 55a i 55b IPNU	142
5.1. Przedmiot ochrony – <i>ratio legis</i> penalizacji	143
5.2. Strona przedmiotowa	143
5.3. Strona podmiotowa	148
5.4. Zagrożenie karą i środkami karnymi	149
5.5. Tak zwany kontratyp działalności artystycznej lub naukowej – art. 55a ust. 3 IPNU	150
5.6. Zbieg przepisów ustawy oraz tryb ścigania	151
5.7. Uwagi do przepisu art. 55b IPNU	151
5.8. Uchylenie art. 55a i 55b IPNU	152
6. Analiza dotychczasowych propozycji ustawodawczych	153
6.1. Informacje wstępne	153
6.2. Projekt zmian z 15.10.2013 r.	153
6.3. Projekt zmian z 17.2.2016 r.	163
7. Ocena projektów nowelizacji	169
7.1. Ocena projektu nowelizacji z 15.10.2013 r.	169
7.2. Ocena projektu nowelizacji z 17.2.2016 r.	172
8. Autorska propozycja <i>de lege ferenda</i>	174
9. Argumenty za penalizacją kłamstwa oświęcimskiego i przeciw jego penalizacji	177
9.1. Kontrowersje związane z konstytucyjnością przepisu art. 55 IPNU	177
9.2. Głos doktryny	182
Rozdział IV. Wpływ prawa międzynarodowego (ogólnoświatowego i europejskiego) na kształt przepisów penalizujących mowę nienawiści. Analiza przepisów i orzecznictwa międzynarodowego	193
1. Zagadnienia wstępne	193
2. Prawo europejskie	194
2.1. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 r. – podstawowe informacje	194
2.2. Analiza orzecznictwa ETPC w kontekście mowy nienawiści	200
2.3. Działalność instytucjonalna Rady Europy	208
2.4. Ryzyko nadmiernego ograniczenia swobody wypowiedzi	211

3. Prawo Unii Europejskiej	212
3.1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej	213
3.2. Joint action Rady UE 96/443/WSiSW	214
3.3. Dyrektywa Unii Europejskiej CNS/2001/0270 „Walka z rasizmem i ksenofobią: zbliżenie prawa, bliższa kooperacja. Decyzja ramowa”	216
3.4. Decyzja ramowa 2008/913/WSiSW	217
4. Prawo międzynarodowe ogólnościowe (uniwersalne)	220
4.1. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.	220
4.2. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.	221
4.3. Międzynarodowa Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej z 1966 r.	223
4.4. Mechanizmy obrony gwarantowane w MPPOiP i w Konwencji CERD. Analiza orzecznictwa Komitetu CERD i Komitetu Praw Człowieka	225
Rozdział V. Funkcjonowanie przepisów dotyczących mowy nienawiści i kłamstwa oświęcimskiego w polskim wymiarze sprawiedliwości	231
1. Zagadnienia wstępne	231
2. Stosowanie przepisów. Analiza Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”	231
2.1. Przestępstwa nie stwierdzono. Prokuratorzy wobec doniesień o publikacjach antysemickich – publikacja z 2006 r.	231
2.2. Przestępstwa z nienawiści w Polsce na podstawie badań akt sądowych z lat 2007–2009 – publikacja z 2009 r.	235
2.3. Przestępstwa z nienawiści w Polsce na podstawie badań akt sądowych z lat 2010–2011 – publikacja z 2011 r.	240
3. Analiza Stowarzyszenia INTERKULTURALNI PL	242
4. Analiza P. Bachmata. Problemy w kwalifikacji czynów	245
5. Stosowanie przepisów dotyczących penalizacji kłamstwa oświęcimskiego	248
6. Problematyka „ciemnej liczby przestępstw”	251
7. Podsumowanie	254
Rozdział VI. Alternatywa wobec prawnokarnej reakcji na mowę nienawiści i kłamstwo oświęcimskie	255
1. Zagadnienia wstępne	255
2. Cywilnoprawne środki zwalczania mowy nienawiści i kłamstwa oświęcimskiego	256
2.1. Dotychczasowy stan prawny – sprzed noweli styczeniowej	256
2.2. Ochrona cywilnoprawna po noweli styczeniowej	262

3. „Prywatyzacja” prawa karnego w świetle nowelizacji prawa karnego z 2015 r.	266
4. Prawo pracy a mowa nienawiści	267
5. Administracyjnoprawne środki zwalczania mowy nienawiści	268
5.1. Zagadnienia wstępne	268
5.2. Rola Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji	270
5.3. Kwestia weryfikacji osób pod kątem ich predyspozycji do pełnienia funkcji publicznych	272
6. Pozaprawne środki zwalczania mowy nienawiści. Udział organizacji pozarządowych	273
Rozdział VII. Zagadnienia prawnoporównawcze	281
1. Uwagi ogólne	281
2. Uregulowania dotyczące mowy nienawiści w państwach systemu prawnego kontynentalnego – wybrane państwa	283
2.1. Belgia	283
2.2. Francja	285
2.3. Niemcy	287
2.4. Izrael	291
2.5. Holandia	292
2.6. Szwajcaria	293
2.7. Hiszpania	293
2.8. Słowacja	295
2.9. Podsumowanie sytuacji prawnej państw systemu kontynentalnego	297
3. Uregulowania dotyczące mowy nienawiści w państwach systemu prawnego <i>common law</i> – wybrane państwa	299
3.1. Stany Zjednoczone Ameryki	299
3.2. Kanada	301
3.3. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	304
3.4. Australia	307
Zakończenie	309
Indeks rzeczowy	319